

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 455/2024-32

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených HUSAR AND PARTNERS, S.R.O., Vojenská 14, Košice, proti postupu Mestského súdu v Košiciach v konaní sp. zn. 24C/91/2007 takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 8. júla 2024 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom mestského súdu, na ktorý prešiel výkon súdnictva z Okresného súdu Košice I.

II.

2. Sťažovatelia sú spolu s ďalšími 36 osobami od mája 2007 žalovaní obchodnou spoločnosťou, ktorá sa proti nim domáha určenia, že vlastní nebytový priestor v ich bytovom dome. Rozsudok okresného súdu z februára 2015 o zamietnutí žaloby bol na odvolanie žalobcu potvrdený rozsudkom krajského súdu z mája 2017, ktorý nadobudol právoplatnosť v novembri 2017. Oboma rozhodnutiami bolo právoplatne rozhodnuté aj o náhrade trov konania vrátane jej výšky.

3. Proti rozsudku krajského súdu podal žalobca v auguste 2017 dovolanie. Okresný súd vyrubil súdny poplatok za dovolanie a na vyjadrenie ho doručil advokátom zastúpených žalovaných a aj tým žalovaným, ktorí v konaní o dovolaní neboli zastúpení. Obaja advokáti sa k dovolaniu vyjadrili. Žalovaná 24, ktorá bola zastúpená advokátom, však v januári 2018 zomrela, hoci ešte za jej života okresný súd jej advokátovi doručil dovolanie na vyjadrenie. K dovolaniu sa za túto

žalovanú jej advokát vyjadril vo februári 2018, no neskôr zistil, že žalovaná 24 zomrela v januári 2018, čo aj obratom oznámil okresnému súdu. K týmto vyjadreniam sa žalobca vyjadril v júni 2018 a okresný súd v júli 2018 dovolanie predložil na rozhodnutie najvyššiemu súdu. Najvyšší súd však dovolanie mestskému súdu vrátil v septembri 2018 s tým, že žalovaná 24 zomrela, a preto má okresný súd zistiť okruh jej dedičov a vyzvať ich, či po nej vstupujú do konania, a ak tomu tak je a nemajú právnické vzdelanie, vyzvať ich na zdokladovanie zastúpenia advokátom. Okrem toho okresnému súdu vytkol vady pri doručovaní dovolania a vyjadrenia k dovolaniu.

4. Okresný súd najvyšším súdom vytykané vady odstránil a dovolanie znova najvyššiemu súdu predložil v novembri 2019. Žalobca najvyššiemu súdu vo februári 2020 oznámil, že dovolanie vo vzťahu k žalovanému 3 berie späť, lebo jeho byt v roku 2017 kúpil. Okrem toho postupne navrhoval zmeny na strane tých žalovaných, ktoré svoje byty počas konania o dovolaní previedli na iné osoby alebo zomreli. Popritom najvyšší súd zisťoval, aký je stav konaní o dedičstve po zomrelých žalovaných. Napokon najvyšší súd v decembri 2022 dovolanie znova vrátil okresnému súdu s tým, aby vyčkal na skončenie dedičského konania po žalovanej 6, na základe toho rozhodol o pokračovaní v konaní s jej dedičmi s tým, že ich advokátom na vyjadrenie doručí všetky potrebné podania. K tomu treba uviesť, že žalovanej 6 bolo dovolanie riadne doručené a prostredníctvom advokáta sa k nemu vyjadrila ešte vo februári 2018.

5. Okresný súd s tým nesúhlasil a spis v januári 2023 vrátil najvyššiemu súdu. Zastával názor, že na rozhodnutia o právnom nástupníctve je podľa § 438 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) príslušný najvyšší súd. Bol toho názoru, že jeho činnosť sa obmedzuje len na úkony pred predložením dovolania (§ 436 a § 437 CSP) a vyplýva to z množstva rozhodnutí najvyššieho súdu. Najvyšší súd následne zisťoval stav dedičského konania po žalovanej 6, no napriek tomu v júli 2023 vrátil spis mestskému súdu, aby vyčkal na skončenie konania o dedičstve a pred opätovným predložením venoval pozornosť ďalším zmenám žalovaných. Mestský súd následne lustroval žalovaných a uznesením z októbra 2023 vyhovel návrhu na zmenu ôsmich žalovaných a konanie o dovolaní prerušil do skončenia dedičského konania po žalovanej 6. Mestský súd uznesením z 28. mája 2024 rozhodol o zmene na strane ďalších dvoch žalovaných a zisťoval stav dedičského konania po žalovanej 6.

III.

6. Sťažovatelia zdôrazňujú, že ich spor nie je bagatel'ný a prežívajú právnu neistotu o tom, ako rozhodne najvyšší súd, ktorý môže opäť nastoliť stav právnej neistoty. Proti postupu okresného súdu pred jeho rozsudku vo februári 2015 namietajú, že hoci vec nebola právne zložitá a spor mal len prvky skutkovej náročnosti, bolo rozhodnuté až po ôsmich rokoch po zdĺhavom a nadbytočnom dokazovaní na 11. pojednávaní. Vo vzťahu k postupu po dovolaní sťažovatelia zvyrazňujú, že žalobca zámerne nesústredene navrhuje zmeny na strane žalovaných tak, aby oddialil rozhodnutie. Podľa sťažovateľov mestský súd rozhodol prekvapivo a nesprávne, keď dovolacie konanie prerušil. Rozhodnutie o dovolaní je tak v nedohľadne, keďže žalovaná 6 nemá deti a na Slovensku ani žiadnych dedičov. Okrem toho môžu umrieť ďalší žalovaní. Mestský súd mal konať inak, napr. dedičom ustanoviť opatrovníka alebo iniciovať ustanovenie správcu dedičstva. To, že je dovolacie konanie prerušené, nie je dôvodom na záver o neporušení ich ústavných práv, keďže prerušenie konania nie je prekážkou vyslovenia porušenia ústavných práv (II. ÚS 562/2023), ak prerušenie konania nebolo nevyhnutné (III. ÚS 488/2022).

7. Mestský súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že prvotné úkony sa predĺžili pre počet žalovaných a zmenu sudkyne. Potom však vo veci konal plynule. K obdobiu po podaní dovolania zdôrazňuje, že nie je príslušný vykonávať úkony, o ktoré ho požiadal najvyšší súd, vrátane rozhodnutia o pokračovaní s dedičmi žalovaných. Funkčne je na to podľa § 35 a § 438 CSP príslušný dovolací súd. Pripomína, že po opätovnom vrátení spisu postupoval podľa pokynov najvyššieho súdu, i keď s nimi nesúhlasí. K námietke, že rozhodol o prerušení konania do skončenia dedičského konania, podotýka, že ide o rozhodnutie, ktoré je vyjadrením toho, že musí čakať na skončenie dedičského konania a až po zistení okruhu dedičov bude súd môcť spis predložiť najvyššiemu súdu.

8. Sťažovatelia k tomu uviedli, že mestský súd zodpovedá za prietahy v konaní o dovolaní bez toho, aby k tomu akokoľvek prispeli. Podľa sťažovateľov mestský súd konal neefektívne, keď nereagoval na zmenu niektorých vlastníkov bytov ešte pred predložením spisu najvyššiemu súdu v roku 2019. Po vrátení spisu z dôvodu predčasného predloženia sa mestský súd sústredil na to, ako vrátiť spis najvyššiemu súdu bez toho, aby splnil jeho pokyn. Argument, že úkony smerujúce k ustáleniu okruhu účastníkov mal urobiť najvyšší, a nie mestský súd, sťažovatelia odmietajú s tým, že nenesú zodpovednosť za rozdielne právne názory súdov. Sťažovatelia opätovne zdôrazňujú, že mestský súd mal zvoliť efektívnejší prostriedok na dosiahnutie skoršieho rozhodnutia, no na ich návrhy nereagoval a o prerušení konania rozhodol až v októbri 2023.

IV.

9. V rozsahu proti postupu mestského súdu do právoplatnosti jeho rozsudku z februára 2015, ktorá nastala v novembri 2017 tým, že krajský súd tento rozsudok v máji 2017 potvrdil, je ústavná sťažnosť nedôvodná. Týmito rozhodnutiami bola nastolená právna istota sťažovateľov nielen v tom, že proti nim podaná žaloba bola zamietnutá, ale i v tom, že bolo právoplatne rozhodnuté o výške náhrady trov konania. Ústavná sťažnosť musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu do základných práv (IV. ÚS 104/03). Ak v čase podania ústavnej sťažnosti už nemôže dochádzať k porušovaniu práva, ústavný súd sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú, pretože konanie o takej ústavnej sťažnosti už nie je spôsobilé naplniť účel ochrany, ktorý ústavný súd poskytuje vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (I. ÚS 6/03). To je akceptované aj Európskym súdom pre ľudské práva (Mazurek proti Slovenskej republike, rozhodnutie o sťažnosti č. 16970/05 z 3. 3. 2009).

10. Nový stav právnej neistoty sťažovateľov nastal potom, ako žalobca podal proti rozsudku krajského súdu z mája 2017 v auguste 2017 dovolanie. Podstatou stavu právnej neistoty je tak nie to, ako bude rozhodnuté o žalobe podanej proti sťažovateľom, ale o tom, ako bude rozhodnuté o dovolaní žalobcu, o ktorom má nepochybne rozhodnúť nie mestský, ale najvyšší súd, v konaní o dovolaní, v ktorom sa úkony mestského súdu obmedzujú len na úkony, ktoré sú upravené v § 436 a § 437 CSP. Okresný súd tak mal rozhodnúť o vyrubení súdneho poplatku za dovolanie, dovolanie doručiť žalovaným, ich prípadné vyjadrenie k dovolaniu doručiť žalobcovi a následne dovolanie predložiť najvyššiemu súdu. Tieto úkony okresný súd vykonal a už v júli 2018 dovolanie predložil najvyššiemu súdu. Tým jeho úloha v konaní o dovolaní skončila.

11. Nebol žiaden dôvod na to, aby okresný súd akokoľvek reagoval na to, že žalovaná 24 potom, ako jej bolo doručené dovolanie, zomrela. Nesprávne tak už v septembri 2018 postupoval najvyšší súd, keď spis v septembri 2018 vrátil okresnému súdu na zisťovanie dedičov po žalovanej 24. Napriek tejto nesprávnosti najvyššieho súdu okresný súd v súlade s jeho pokynmi postupoval bez akýchkoľvek prietahov a spis znova v novembri 2019 predložil najvyššiemu súdu, kde bol spis

až do decembra 2022. V tomto tri roky trvajúcim období najvyšší súd postupoval nesústredene, keď sa vôbec nezaoberal zmenami žalovaných vlastníkov bytov a zisťoval stav dedičských konaní, no bez toho, aby z týchto skutočností vyvodil potrebu či už procesného rozhodnutia, alebo vrátenia spisu okresnému súdu. Až po troch rokoch vrátil spis okresnému súdu s tým, že má vyčkať na skončenie dedičského konania po žalovanej 6 a jej dedičom, resp. ich advokátom doručovať všetky potrebné podania tak, aby sa k ním mohli vyjadriť. Tento postup najvyššieho súdu bol nesprávny, keďže žalovaná 6 sa k dovolaniu už dávno vyjadрила.

12. Okresný súd znova postupoval bez priet'ahov a spis v januári 2023 vrátil najvyššiemu súdu, keď mu zrozumiteľne odkazom na množstvo jeho rozhodnutí uviedol, že s prípadnými zmenami vlastníkov bytov sa má vysporiadať sám. Najvyšší súd si to akoby aj uvedomil a v priebehu prvého polroka 2023 zisťoval stav dedičského konania. Opäť však nesústredene, keď zisťoval stav dedičského konania len po jednej žalovanej a opäť bez toho, aby sa zo zistenými skutočnosťami vysporiadal uznesením alebo akýmkoľvek iným postupom, ktorý by smeroval k rozhodnutiu o dovolaní. Najvyšší súd znova celkom nesprávne v júli 2023 vrátil spis mestskému súdu, ktorý sústredene a bez priet'ahov zisťoval skutočnosti potrebné na procesné rozhodnutia.

13. Okresný súd tak postupoval plynule a v súlade s pokynmi najvyššieho súdu, pritom vykonal úkony spojené so zisťovaním okruhu dedičov, aby mohol rozhodnúť o pokračovaní s právnymi nástupcami zomrelej žalovanej a tých žalovaných, ktorí svoje byty previedli. K prerušeniu konania do skončenia dedičského konania pristúpil mestský súd takisto v dôsledku pokynu najvyššieho súdu. V postupe mestského súdu nemožno s prihliadnutím na už právoplatné rozhodnutie o žalobe a to, že aj v konaní o dovolaní postupoval sústredene a bez priet'ahov, identifikovať také prvky, z ktorých by bolo možné dospieť k tomu, že by jeho postupom boli porušené ústavné práva sťažovateľov. Aj vo vzťahu k postupu mestského súdu po podaní dovolania je tak ústavná sťažnosť nedôvodná.

14. To, že o dovolaní, ktoré spôsobuje stav právnej neistoty sťažovateľov, po viac ako siedmich rokoch od jeho podania nie je rozhodnuté, je spôsobené nesústredenými postupmi najvyššieho súdu, ktoré vyplývajú z jeho nesprávnych predstáv o tom, kto a ako sa má vysporiadať s tým, že v priebehu dovolacieho konania môžu nastať skutočnosti, s ktorými sa možno vysporiadať, či už postupom podľa § 63 CSP (smrť strany), alebo podľa § 80 CSP (prevod alebo prechod práv alebo povinností, o ktorých sa koná). K tomu treba len poznamenať, že postupy najvyššieho súdu vychádzali nielen z nesprávneho výkladu úpravy noriem upravujúcich postup súdu prvej inštancie (§ 436 a v § 437 CSP), ale aj z nesprávneho uvedomenia si toho, že tí, ktorí vstupujú do konania, prijímajú jeho stav v čase svojho vstupu (§ 65 a § 80 ods. 3 CSP) a ak to povaha sporu pripúšťa, môže sa v konaní pokračovať aj pred skončením konania o dedičstve (§ 63 ods. 3 CSP). Najvyšší súd o dovolaní mohol nepochybne rozhodnúť už potom, ako mu bolo dovolanie okresným súdom predložené ešte v júli 2018. To by však bolo možné len vtedy, ak by postupoval v snahe čo najskôr rozhodnúť o dovolaní.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. októbra 2024

Robert Šorl
predseda senátu